

pe zeci de pagini¹. Aceleași cuvântări la Varlaam au 4—5 pagini, în care a reprodus fragmentele emoționante, cu fond profund uman, în care elementul apocrif, fabulos și folcloric este preponderent. Varlaam reduce, simplifică fondul și chiar cohorta de forme retorice, caracteristice stilului lui Damaschin Studitul.

În versiunea slavonă² și română a lui Varlaam s-a renunțat la indicația din titlul originalului neogrec că omilia e scrisă în limba comună, vorbită de popor λόγος κοινή φράσει³. Iată cum a folosit învățatul mitropolit acest izvor.

Varlaam dă la început textul evanghelic. În traducere adaugă unele idei preluate probabil din cuvântarea lui Calist tot despre „Închinarea sfintei cruci”. Când compară însă crucea cu o armă, apoi cu un pom, care răcorește în umbra lui pe călător, adică pe credinciosul trudit de post, Varlaam trece la o traducere exactă a textului lui Damaschin Studitul. În versiunea mitropolitului Varlaam se preia mai întâi comparația crucii cu o armă, care urmează postulatului din evanghelia zilei: Cine ia crucea și urmează lui Hristos să se lepede de toată voea lumească. Iată acest comentariu și comparațiile.

*Damaschin Studitul, op. cit., p. 425—426
și Ms. slav 146, f. 314 v.*

Privește cu care armă imputernicește marele împărat și Dumnezeu pe oșteanul său. Nu-i dă cămașă de zale, nici arc, nici paloș, nici scut, nici altceva din armele oștenilor de pe pământ. Dar ce-i dă? Îi dă numai cinstita și sfânta cruce. Aceasta îi este și paloș, aceasta îi este și platoșă, aceasta îi este și arc, aceasta îi este orice armă, de care are nevoie un creștin pios.

Și după cum este un împărat, care cumpără armele cele bune și le dă ostașilor săi, tot așa și Dumnezeu ne-a dat această cruce ca armă și ne spune:

„Vedeți cite a putut crucea mea să facă. Vedeți cum a biruit moartea!

Vedeți cum a călcat puterea diavolului! De aceea de acum încolo și voi să vă faceți o astfel de armă dacă voiți să faceți și voi acum cite am făcut și eu, ba mai bine și mai multe, pentru că cel care crede în mine va face lucruri și mai mari decît acestea.

Varlaam, op. cit., p. 44

Socotește cu ce armă întărește marele împărat, Dumnedzau pre voinicii săi. Nu le dă platoșe, nice arc, nice sabie, nice sulită, nice altă nemica de armele voinicilor pămentești, ce numai svânta și cinstita cruce. Aceasta iaste și sabie, aceasta iaste și arc, aceasta iaste și sulită, aceasta iaste și coif și platoșe și fiecă armă ce trebuiaște credincioșilor creștini. Cumu-i un-mpărat de cumpără arme bune și dă voinicilor, așa și Dumnedzau, aceasta cruce ne dă armă și ne dzice:

„Vedeți crucea mea cât au putut, vedeți cât au biruit moartea, cât au călcat putearea diavolului. Deci și voi vă întrarmați cu acastă armă, de vă-i voia să faceți acmu câte am făcut și eu și încă mai multe de atâtea că cela ce va crede în mene, și acela într-acesta chip va face.”

¹ P. Olteanu, *Criterii stilistice în studiul comparat al vechei literaturi omiletico-parenetice*, în *Studii de literatură comparată*, București, 1970.

² *Damaskina ipodiakona i Studita slovo na poklonenie čestnago i životvorštogo křstnoe v tretiu nedelju svetago posta.*

Damaschin Studitul, *Slova...* Ms. slav 146 f. 313 r.

³ Δαμασκηνού μοναχού τοῦ ὑποδιακόνου, καὶ Στουδίτου. λόγος κοινή φράσι εἰς τὴν προσκύνῃσιν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ. λεχθεῖς τῇ τρίτῃ κυριακῇ τῶν Ἁγίων Νηστειῶν, *op. cit.*, p. 424—431.